

Jakab Krisztina

Betűcsipegető Törpkönyvtár

Ovisok a család, az óvoda és a könyvtár ölelésében¹

Intézményünk, az ÓMI Városi Könyvtár a város, a térség legnagyobb könyvtári közgyűjteménye, nyilvános települési közkönyvtár, mely két helyen szolgáltat. A központi intézményen kívül 1988 óta, a Városi Könyvtár új épületébe költözésével működik az intézmény fiókkönyvtáraként az Árpád Vezér Úti Fiókkönyvtár, mely két nagy lélekszámú településrész gyermek és felnőtt olvasóit látja el. Az intézmények működését meghatározza több oktatási intézmény közelsége, melyből következően a gyerekkönyvtári szolgálat, a könyvtári órák és foglalkozások szervezése, lebonyolítása domináns tevékenység. A gyerekekkel történő foglalkozásokhoz kapcsolható a családok könyvtári ellátása, mindemellett az idősek szabadidejének hasznos eltöltése is kiemelt jelentőséggel bír.

Nagy hangsúlyt fektetünk a kisgyermek olvasóvá nevelésének megalapozására. Gyerekkönyvtárunk fontos és alapvető feladata a felnövekvő generáció olvasóvá nevelése, a gyerekek olvasás iránti igényének felkeltése, fenntartása, könyvhasználatra ösztönzése, közösségi élményt adó, az olvasáskultúra fejlesztését támogató gyermekprogramok szervezése.

A gyermekek információs kultúrájának megteremtéséhez, a könyv- és könyvtárhasználati jártassághoz, az önálló ismeretszerzéshez szükséges hagyományos és digitális kompetenciák megszerzéséhez egyaránt lehetőséget biztosítunk.

A tehetséges gyerekek felkarolását és a hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatását több könyvtári tevékenységi forma segíti: egyéni és csoportos foglalkozások, klubdelutánok, vetélkedők, rejtvények és pályázatok, játszóházak, mesedelutánok, közönségtalálkozók, valamint az olvasótábor, mely ma már 30 éves múltra tekint vissza.

Könyvtárosaink kiváló és elhivatott szakemberek, akiknek elsődleges célja elősegíteni és támogatni, hogy e digitális világban felnövekvő nemzedék gazdag belső képvilággal, egészséges énképpel és személyiséggel rendelkezzen.

Előzmények, alapok, kezdeti lépések, avagy hogyan is indult ez az egész?

Az olvasóvá nevelés gondolata számtalan kérdést és választ vet fel, szülőben, könyvtárosban és laikusban egyaránt: mikor, hogyan, mivel, kivel ... és sokszor még azt, hogy minek is? Azt tudjuk, hogy nem az iskolában és nem is az óvodában kezdődik ez a folyamat, hanem az otthon, a család, a szülői háttér a legjelentősebb befolyásoló tényező.

Az olvasóvá nevelést a lehető legkorábban kell elkezdni, dr. Gombos Péter a Magyar Olvasástársaság elnökének szavait idézve „a gyermek születése előtti kilencedik hónapban, de még jobb, ha már az anya születésénél elkezdődik.”²

És milyen igaz. Hiszen a családi háttér jelentősége nehezen vitatható. Számos kutatás bizonyítja, hogy az olvasó családból kikerülő gyermekek nagyobb százalékban válnak olvasó felnőttekké, mint a nem olvasó családból kikerülők. És az is tagadhatatlan, hogy a későbbi, a bölcsődében, az óvodában, az iskolában és természetesen a könyvtárban a gyerekeket ért hatások sem múlnak el nyomtalanul.

A könyvtár mint közösségi színtér szerepe meghatározó. Lehet. Az „apró olvasók” számára is. Ha akarjuk, ha nyitottak vagyunk, és ha olyan emberek, közösségek és intézmények vesznek körül bennünket, akiket el tudunk érni, meg tudunk szólítani, akik partnereink lehetnek. Ha észrevesszük, hol van és hol lehet ránk szükség.

Ha őszinték akarunk lenni, nem is igazán a gyerekek családon kívüli olvasóvá nevelésével van a baj. Hiszen az oktatási intézmények nevelési programjaiban benne van az irodalmi, nyelvi nevelés, az óvodák elengedhetetlen eszköze a mese, a szerepjáték, az élményszerzés. A könyvtárak is támogatják, segítik ezeket a folyamatokat sajátos eszközeikkel. DE: „A gyermek és a neki mesélő szülő között olyan kapcsolat teremődik, amely nélkül nem érdemes élni, és azt a szülőt, aki nem tudja, milyen fontos ez, rá kellene kényszeríteni arra, hogy meséljen a gyermekének.”³ – mondja Lázár Ervin.

Mert olvasni jó!

Ha nem is rákényszerítés, de az erőteljesen rámutatás, felhívás a szülői felelősségre, az mindenképpen határozottan szembeötlő feladatnak tűnt számunkra. Úgy éreztük, érzékeljük munkánk során, hogy az a bizonyos nagyon meghatározó szülői háttér nem min-

den esetben támogatja a gyermekek olvasásra, mesékre fogékony mivoltának kialakulását. És ezzel szembesültünk programunk elindítása és megvalósítása során is.

Több cél fogalmazódott meg bennünk, amikor elindítottuk programunkat, melynek alapja volt, hogy a város oktatási intézményeivel több évtizedes, együttműködő, tevékeny kapcsolatot építettünk ki, ami nélkülözhetetlen a könyvtár oktatást támogató, a gyermekek olvasóvá nevelését segítő tevékenységéhez.

Általánosságban elmondható, hogy az óvodás csoportok rendszeres látogatói könyvtárainknak. Havi rendszerességgel látogatnak el foglalkozásainkra, melyek ismeretterjesztő, játékos, mesés, zenés foglalkozások keretében ismertetik meg velük a könyvek világát, a mesék szeretetére ösztönözve őket. A *Gyerekkuckó*ban eltöltött órákat színesítik a papírszínház, valamint a kézműves foglalkozások is. Városunkban azonban több peremkerületi óvoda is működik, melyek nehezen vagy egyáltalán nem tudják megoldani, hogy ellátogassanak hozzánk, részt vegyenek foglalkozásainkon.

A program elindításánál szempont volt az is, hogy a munka és az óvoda után ösztönzés nélkül a kisgyerekes szülők többsége nem fogja a gyerekeket elhozni a könyvtárba. Kevésnek éreztük, hogy csak az óvodai foglalkozások keretében látogassanak el a gyerekek intézményünkbe, célunk a családok invitálása és megtartása a könyvek és könyves programok vonzásával.

Úgy gondoltuk, hogy ezekre a problémákra a legjobb megoldás egy óvodai környezetbe kihelyezett beiratkozási program lehet, s így 2012 tavaszán új kezdeményezésként indítottuk útjára a város óvodáiban a BETŰCSIPEGETŐ TÖRPKÖNYVTÁR-at.

Kihelyezett óvodai programunk, a Betűcsipegető Törpkönyvtár

Megvalósítás

Az intézményvezetők pozitívan fogadták ötletünket, és lehetőséget biztosítottak arra, hogy rendezvényeik részesei legyünk könyvtári tevékenységünkkel. Jelen vagyunk a szülőkkel szervezett nyilvános rendezvényeken és az óvodák sajátos, a maguk örömeire alakított, belső kis programjain is.

Könyvtári standunkon a megfelelő körülmények megteremtésével, a mesekönyvek, meseszőnyeg, papírszínház, bábok, színezők, kirakók használatával igyekszünk felkelteni a gyerekek érdeklődését a könyvtár, a könyvek iránt, elérni, hogy az ovisok megszeressék és szeressék a meséket, a könyveket, és megismerjenek bennünket.

Közös játék

Célunk, hogy találkozzunk a szülőkkel, hogy ezeknek az alkalmaknak a segítségével bepillantást nyerjenek egy kicsit a családok a könyvtár világába, azok is, akiknek kimaradt ez az élmény eddigi éveikből, és talán életükben nem lépték még át egyetlenegy könyvtár küszöbét sem. A felnőttek számára is élményt nyújtva, legyen egy belső készítetés, igény arra, hogy belépjenek a könyvtár világába, megismerjék szolgáltatásainkat, az itt rejlő lehetőségeket és felismerjék azt a tényt, hogy a gyerekekkel összebújós, közös mesélés milyen fontossággal bír gyermekeik világában. A gyerekek élete akkor gyarapodik, ha a mesélés révén gazdagodhat képzeletviláguk, szókincsük, ha fejlődik kommunikációs készségük, ha egészséges az énképük, és ha el tudnak igazodni érzelmeik hálójában, problémáikra választ és segítséget találnak.⁴ Ebben támogatjuk a mese és a könyvtár, a könyvtáros.

A szülők, a gyerekek a program során beiratkozhatnak könyvtárainkba, valamint az adott helyszínen 1-1 könyv kölcsönzésére is lehetőségük nyílik. A kikölcsönzött könyv cseréjére már a könyvtárban kerül sor, így elérve – csalogatva és „kényszerítve” is – a belépést intézményeink könyves kuckóiba.

És mi is kell a Betűcsipegetés jó működéséhez?

- Támogató közeg – az ovi, az óvónők, a vezetők támogatása (hiszen kell, hogy hívjanak bennünket rendezvényeikre, illetve, ha jelentkezzünk, fogadjanak minket és programjainkat), a család, a szülői háttér, a könyvtár pozitív hozzáállása, támogatói léte;
- a szülő szerepének fontossága – ne lebeszélje a gyermeket, és kivegye a könyvet a kezéből, amit szeretne hazavinni, hanem támogassa, erősítse a gyermeki kíváncsiságot, rácsodálkozást a világra, a könyvek, mesék szeretetét, a tudásvágyat;

- a könyvtáros személyiségének fontossága, aki érzelmileg, szellemileg is egyfajta közösséget, azonosságot vállal a gyermekkel, az adott tevékenységgel (bensőséges, intim viszony, bizalom, egymásra figyelés);
- és természetesen kellene a kis óvodások (hiszen nélkülük nem létezik a program), akiknek mesélhetünk és akiket bevarázsolhatunk a könyvtárba (persze csak akkor, ha a szülő is akarja).

Közös olvasás

Az *APRÓ ÖRÖMÖK – Családi Klub* 2013 áprilisában külső kezdeményezésre, két lelkes, kisgyermekes anyuka ötletének köszönhetően jött létre, több szállal kapcsolódva intézményünkhöz, könyvtári tevékenységünkhöz, óvodai, családi programjainkhoz. A közös céloknak köszönhetően – melyben benne rejlik a gyermekek olvasóvá nevelésének fontossága, az olvasás megszerettetése, a mesék világa, a szabadidő tartalmas eltöltése – helyszínként, partnerként is szoros együttműködés alakult ki. Otthont és szakmai, támogatói háttérrel biztosít intézményünk a találkozónak, melyekre havi rendszerességgel kerül sor. A klub léte és működése szorosan kapcsolódik a Betűcsipegető Törpkönyvtárhoz, hiszen az átjárhatóság a két program között adott, az óvodában megnyert szülők azonos gondokkal, megoldandó feladatokkal és élményekkel működő közösséget találnak itt, így a már megnyert családok színtere lehet és kell, hogy legyen a több éve működő Családi Klub.

Összegzés, eredmények

Összegzésként elmondhatjuk, hogy programunk elérte a célját. Lehetőségünk van megmutatni, bemutatni, hogy a gyerekkönyvtár vonzó hely – ahol mosolygós könyvtárosok, mesés eszközök, barátságos környezet várja őket rengeteg újdonsággal, „tudománnyal”. A találkozások során a gyerekek érdeklődéssel fordulnak felénk és az általunk kínált lehetőségekhez.

APRÓ ÖRÖMÖK – Családi Klub a könyvtárban

A program sikereként könyvelhetjük el, hogy többen beiratkoztak a könyvtárba és azóta is rendszeresen látogatnak el hozzánk, szívesen vesznek részt a korosztályukat érintő rendezvényeinken.

Időt kell szánnunk a mesélésre, az olvasásra. Kell, hogy legyen óra, amikor csak erre figyelünk, ölünkben egy aprósággal, amikor csak az az egy dolog létezik. Az olvasás, a mese. Nem szaladunk, nem sietünk, hiszen a mesét nem lehet kapkodva olvasni, csak úgy, ha megteremtjük az ehhez szükséges nyugalmas, békés környezetet.

Fontos a mese, mert csak az tudja érteni és élvezni az olvasást, aki képes látni a betűket, a szavakat, megjeleníteni az olvasott, hallott történeteket.

Gazdagabb és egészségesebb személyiségű felnőtteké válhatnak gyermekeink az olvasás segítségével, fejlett nyelvi kifejezőképességgel, kommunikációval, szociális érzékenységgel, megfelelő helyzetfelismeréssel és problémamegoldással. Mi tudjuk ezt... Szeretném hinni, hogy a bennünk lévő elhivatottsággal a szülőket is meg tudjuk érinteni.

És végezetül álljon itt egy ajánlás programunkról: referencia a Betűcsipegető jó gyakorlathoz: „Óvodapedagógusként, intézményvezetőként, de óvodai szaktanácsadóként is nagyon pozitív véleményem van a Betűcsipegető programról, ami közvetlen, érzelmi kapcsolaton alapulóvá, játékosá teszi a kisgyermek könyvekkel való megismerkedését, segíti az olvasóvá válást és az anyanyelvi nevelés fejlődését. Intézményünkben évek óta több alkalommal, nyílt és óvodai rendezvényeken tapasztalhattuk meg a Betűcsipegető kedvező nevelési és pedagógiai hatását.

Kisgyermekkorban nagyon fontosak az első benyomások; ami nyugodt légkörben, ismert környezetben, kedvelt személyekkel közösen, sok tevékenységgel, játékosan, örömmel, változatos formában történik, arra befogadóak, azt szeretik és azt gyakorolni is fogják. A program során megismerik a kisgyermek és szülei a könyvtárosokat, jó személyes kapcsolatot alakítanak ki, sok-sok érdekes könyvvel ismerkednek meg; kézbe veszik, lapozgatják, felolvasást hallgatnak belőlük, kikölcsönzik... Van lehetőség a helyben történő könyvtári beiratkozásra, amikor nyílt rendezvény van. Mindig van érdekes kísérő

tevékenység: kézművesedés, bábelőadás, mesélés, gyermekjáték... A gyermekek mindig nagy örömmel vesznek részt rajta, érdeklődőek, lelkesek, szeretik és várják a Betűcsipegetőt. Különösen sokat segít a megkésett beszédfejlődésű gyermekeknek, a logopédiai fejlesztésre szorulóknak, a grammatikailag nem helyesen vagy a nem szívesen beszélő gyermekeknek, később pedig a kisiskolásoknak a szövegértésben, majd az olvasóvá válásban. Nagy öröm számomra, hogy gyakran találkozom óvodásainkkal és szüleikkel, amikor a könyvtárba látogatok. Így a Betűcsipegető program folyamatán, hatásán kívül az eredményét is tapasztalom. Bátran ajánlom kipróbálását minden kisgyermeket nevelő- oktató intézménynek, szervezetnek!”⁵

Jegyzetek

1. Az előadás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár „3i (Informálni, integrálni, inspirálni)” könyvtárszakmai sorozatának keretében, a *Könyvek tára – Használók tere* című konferencián hangzott el 2018. május 24-én, a FSZEK Központi Könyvtárában.
2. „A mesélésnek döntő jelentősége van” – beszélgetés dr. Gombos Péterrel, a Magyar Olvasástársaság elnökével
Elérhető: <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevelo/olvasova-neveles>
3. Idézet forrása: <http://www.tulipanovoda.hu/dokumentumok/meseszerepe.pdf>
4. Lásd erről bővebben: G. Gödény Andrea: *Az Olvasók Birodalma – Az olvasóvá nevelés jelenkori esélyei és lehetőségei*
Elérhető: http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_nevelo/az_olvasok_birodalma
5. Juhász Tamásné, Ózdi Városközponti Óvodák, Intézményvezető, mesterpedagógus szaktanácsadó. Ózd, 2017. 07. 19.

Ifjú olvasók